

**Najvyšší súd
Slovenskej republiky**

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **S. K., a.s., C., B.**, proti žalovanému: **P. D. „L.“, X. L.**, IČO: X., zast. advokátom JUDr. L. B., Advokátska kancelária, Š., N., o **1 351 646,28 Eur** (40 719 692,86 Sk) s prísl., na dovolanie žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obo 163/2007- 526 zo dňa 17. júla 2008 takto

r o z h o d o l :

Rozsudok odvolacieho súdu **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Nitre. rozsudkom č. k. 17 Cb 10/97-361, z 13. mája 2003 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 40 719 692,86 Sk s 18 % úrokom z omeškania od 01.01.1996 do zaplatenia ako aj náhradu trov konania vo výške 500 000 Sk.

Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalobca resp. jeho právny predchodca poskytol žalovanému v zmysle predložených uzavretých zmlúv peňažné prostriedky na účel špecifikovaný v jednotlivých zmluvách, pričom žalovaný svoju povinnosť splácať splátky úveru spolu s úrokmi riadne a včas neplnil. Okrem iného dôvodnosť žalovanej sumy vyplýva i z uznávacieho prejavu žalovaného, obsiahnutého v zázname z rokovania zo dňa 12.9.1996. S poukazom na predmetný uznávací prejav ako aj na ustanovenie § 384 Hospodárskeho zákonníka, ktorým sa v zmysle § 763 ods. 1 OBZ spravuje daný právny vzťah dospel súd k záveru, že nárok navrhovateľa nie je premlčaný.

O odvolaní proti tomuto rozsudku rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací, rozsudkom č. k. 2 Obo 240/03 zo dňa 10. novembra 2004 tak, že žalobu

v celom rozsahu zamietol. Bol toho názoru , že žalobca v skutočnosti neposkytol peňažné prostriedky na dohodnutý účel. Peňažný ústav – banka nemohla poskytnúť tzv. „reúver“ na splatenie predchádzajúceho úveru, pretože jej to neumožňoval žiadny platný zákon o bankách, ani vnútro bankové smernice. Taktiež sa nestotožnil správnym názorom prvostupňového súdu , že došlo k uznaniu dlh zo strany dlžníka. Písomné uznanie, čo do dôvodu a výšky predpokladá, že taký dlh musí existovať.

Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací uznesením sp .zn. 1 Obdo V 28/2005 zo dňa 30. mája 2007 zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods.1O. s. p.).

Dovolací súd v odôvodnení uviedol ,že z predložených dokladov nie je sporné, že čiastkové úverové zmluvy boli uzatvárané v rokoch 1986 až 1988 podľa Hospodárskeho zákona (§ 382a ods.1). Sporné nie je ani, že úverovou zmluvou č. 3/95 zo dňa 28.09.1995 bol dlžníkovi poskytnutý krátkodobý úver na krytie obežných prostriedkov v sume 25 000 000 Sk, teda v čase už platného Obchodného zákonníka.

Zmluvu o úvere upravuje Obchodný zákonník v § 497 až § 507 (ďalej OBZ). Jediným ustanovením tejto časti, od ktorého sa podľa § 236 OBZ účastníci nemôžu odchýliť, je § 499, ktorý upravuje možnosť dojednať odplatu za samotné dojednanie záväzku poskytnúť úver. Použitie ostatných ustanovení môžu účastníci vylúčiť, alebo ich prispôbiť svojim potrebám tak, že si vzťahy nimi upravené upravujú odchyľne. Jedným zo základných charakteristických znakov v občianskoprávných vzťahoch, ako i v obchodných záväzkových vzťahoch je zmluvná voľnosť, ktorá sa okrem iného prejavuje v možnosti uzatvárať aj zmluvy, ktoré zákon neupravuje. V obchodných záväzkových vzťahoch nachádzajú uvedené zásady vyjadrenie predovšetkým v ustanovení § 263 a § 269 ods. 2 OBZ. Aby sa zmluva mohla považovať za zmluvu úverovú, musí obsahovať vzhľadom na ustanovenie § 269 ods. 1 OBZ minimálne znaky, ktoré charakterizujú úverovú zmluvu a sú stanovené v ustanovení § 263 a § 269 ods. OBZ. V konkrétnom prípade predmetná zmluva o úvere obsahovala zákonom stanovené znaky v zmysle § 497 OBZ.

To, že si žalovaný bol vedomý svojho záväzku, vyplýva aj zo zápisnice zo dňa 12.09.1996, kedy vyplývajúci záväzok z úverových zmlúv uznal. Ustanovenie § 497 OBZ stanovuje, že peňažné prostriedky veriteľ poskytne v prospech dlžníka, ale toto ustanovenie nestanovuje a bližšie neupravuje spôsob, akým sa majú peňažné prostriedky dlžníkovi poskytnúť a ponechávajú tomuto účastníkovi úplnú zmluvnú voľnosť. Výraz poskytnutie v prospech dlžníka nevyžaduje pre naplnenie úverového vzťahu priame plnenie dlžníkovi v hotovosti alebo bezhotovostné plnenie i na jeho účet v peňažnom ústave. Nie je vylúčené, teda dovolené, plnenie v prospech dlžníka formou plnenia záväzkov dlžníka priamo jeho veriteľovi v hotovosti alebo na jeho účet v peňažnom ústave. Taktiež žiadne z ustanovení zákona, ktoré upravuje úverovú zmluvu, ničím neobmedzuje účel, na ktorý by bolo možné úver poskytnúť. Žiadne zákonné ustanovenie nebráni tomu, aby úver poskytnutý na splnenie dlhu toho, komu sa poskytuje alebo tretej osoby, ktorý vznikol poskytnutím iného predchádzajúceho úveru. Z uvedeného je potom zrejmé, že postup, pri ktorom veriteľ poskytne úver svojmu dlžníkovi na splnenie záväzku vrátiť peňažné prostriedky, ktoré mu poskytol na základe predchádzajúceho úveru, neodporuje žiadnemu zákonnému ustanoveniu, a preto odvolací súd konštatoval v rozpore so zákonnou právnou úpravou, že banka nemôže realizovať úver na účel likvidovanie starého úveru.

V danom prípade sa jednalo o úver charakteru „reúveru“, ktorý úver ako taký nie je podľa žiadnej právnej zákonnej úpravy zakázaný, a teda neprípustný. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací sa preto nemohol stotožniť s vysloveným právnym záverom odvolacieho súdu, že v danom prípade išlo o protiprávny postup umožnený bankou, a i keď ako sa uvádza v rozhodnutí odvolacieho súdu, že finančné prostriedky žalovanému poskytnuté neboli, rozhodne mu bol úver charakteru „reúveru“ poskytnutý, čo sporné s doposiaľ vykonaného dokazovania ani nebolo.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd sa nestotožnil ani s právnym záverom odvolacieho súdu, že nároky, z ktorých sú práva uplatňované boli, sú premlčané. Je pravdou, že k tejto otázke žalobca v jeho podaní zo dňa 1.10.2003 zaujal stanovisko, s ktorým sa odvolací súd pri hodnotení otázky premlčania nevysporiadal.

Odvolací súd vo veci rozhodol a opätovne rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol.

V odôvodnení uviedol, že sa nestotožnil s vysloveným názorom dovolacieho súdu ohľadne otázky úveru resp. úverovej zmluvy, keďže ide o absolútny obchod (§ 261 ods. OBZ). Nevedno ako s právnym vzťahom, ktorý je nepochybne absolútnym obchodom dovolací súd spája tzv. „zmluvnú voľnosť“ zmluvných strán. Touto zmluvnou voľnosťou v podstate sa likvidujú znaky absolútného obchodu. Zmluva, ktorá má znaky absolútného obchodu a za taký je zo zákona považovaná, svoje esenciálne zložky meniť nemôže, pretože zmenou stráca znaky absolútného obchodu. Medzi tieto zložky patrí predovšetkým, kto s kým zmluvu o úvere uzatvára, na aký účel sa poskytuje a spôsob splatenia, teda zánik úveru. Nemení na tejto zmluve nič, že môže dôjsť k zmene veriteľa, aj k zmene časovej splatnosti, ale nie spôsobu splatenia. Ak tomu tak nie je, nejde o úverovú zmluvu so všetkými dôsledkami.

Zákon však nepozná takú úpravu, že úver je možné splatiť v tom istom peňažnom ústave novou úverovou zmluvou. Nielen, že taký postup nepozná zákon, ale ani interné smernice žiadneho peňažného ústavu v Slovenskej republike taký postup nepoznajú. Pri poskytnutí nového (akéhosi vyrovnávacieho) úveru nejde o úver, veriteľ neposkytuje finančné prostriedky a dlžník ich nedostane do dispozície, čo je základnou podmienkou úverovej zmluvy, ale v skutočnosti ide o finančno – účtovné, neprípustné operácie majúce za následok neprípustne účtovne zlikvidovať úver. A taký postup ustanovenia o absolútnom obchode Obchodný zákonník nepozná.

Dovolací súd otázku úverov poskytnutých koncom 80-tých rokov nevyhodnotil.

Podľa odvolacieho súdu s poukazom na ust. § 763 ods. 1 OBZ nie je jednoznačné použitie Obchodného zákonníka, ale úprava podľa Hospodárskeho zákonníka mala porovnateľné znaky absolútného obchodu aj podľa Obchodného zákonníka.

Odvolačný súd sa nevysporiadal s námietkou premlčania zo strany žalovaného z toho dôvodu, že žiadne právo, žiadny nárok žalobcovi nevznikol a premlčať sa môže len existujúci nárok (právo), preto sa námietkou premlčania ani zaoberať nemohol.

Ďalšou problematickou otázkou pre účastníkov, ako aj odvolacieho súd bol uznávací prejav pojatý do zápisnice z 12.09.1996, kedy vyplývajúci záväzok z úverových zmlúv mal uznať žalovaný.

Predmetná zápisnica sa nedotýkala riešenia úverových vzťahov žalobcu a žalovaného, ale riešila čosi iné. Žalobca ani nebol účastníkom predmetného úkonu a táto zápisnica mu nedávala nijaké práva a nebola pre neho právne záväzná. Nepochybne mohlo dôjsť v rámci odčlenenia žalovaného od jeho predchodcu, ale muselo by dôjsť k platnej zmene úverovej zmluvy, alebo k pristúpeniu záväzku alebo jeho prevzatiu samozrejme za súčinnosti žalobcu. Uvedená zápisnica potrebné zákonné znaky a náležitosti nespĺňa. V tomto je jasná zákonná úprava a nemožno pripustiť a považovať jednostranný výklad účastníka, ktorému to vyhovuje za taký, na ktorom možno zakladať bez ďalšieho jeho práva a to zvlášť pri právnych vzťahoch, kvalifikovaných ako absolútny obchod.

Odvolací súd s postupom žalobcu nesúhlasil, pretože každý úver jeho vznik, prípadne zánik, treba posúdiť podľa Obchodného zákonníka .Či bolo postupované tak, ako pri absolútnom obchode malo byť postupované, to mohol preukázať len žalobca, ktorý neunesol dôkazne bremeno, ktoré ho zaťažovalo, a preto odvolací súd rozsudok zmenil a žalobu zamietol.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie z dôvodu, že odvolací súd sa odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci a rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 238 ods.1, 2 a 241 ods.2 písm . c) O.s.p.).

Odvolací súd porušil ustanovenie § 243d ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, pretože porušil záväznosť rešpektovania právneho názoru dovolacieho súdu a konštatoval, že právny názor dovolacieho súdu je v rozpore s Obchodným zákonníkom.

Jeho právny názor nemá oporu v príslušných ustanoveniach Obchodného zákonníka.

Odvolací súd opätovne v odôvodnení svojho rozsudku č. k. 2 Obo 163/2007-526 uvádza, že „reúver“ ako finančná operácia je neprípustný, pričom toto svoje konštatovanie

opiera jedine o ten fakt, že zákon takú finančnú operáciu neupravuje. V tejto súvislosti poukazuje dovolateľ na čl. 2 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zakázané, t.j. v zmysle predmetného článku Ústavy Slovenskej republiky sa uplatňuje zákonná úprava zmluvnej autonómie strán podľa § 2 ods.3, § 491 Občianskeho zákonníka a § 263 a § 269 ods.2 OBZ. Nemožno teda dospieť k záveru, že banky takýto druh úverov nemôžu poskytovať, ak žiadne ustanovenie zákona takéto konanie nezakazuje. Naopak takéto poskytovanie úverov zodpovedá zaužívaným pravidlám peňažných ústavov. Svedčí o tom aj opatrenie Národnej banky Slovenska z 3. marca 1995.

Zásada zmluvnej voľnosti je pritom jednou zo základných zásad Obchodného zákonníka. Ustanovenie § 497 OBZ neupravuje bližšie spôsob, akým sa majú peňažné prostriedky dlžníkovi poskytnúť a ponechávajú tomto účastníkom úplnú zmluvnú voľnosť.

Žiadne zákonné ustanovenie nebráni tomu, aby bol úver poskytnutý na splnenie dlhu toho, komu sa poskytuje alebo tretej osoby, ktorý vznikol poskytnutím iného, predchádzajúceho úveru. Nie je pritom rozhodujúce, či predchádzajúci úver poskytol terajší poskytovateľ úveru alebo niekto iný.

Nároky a z nich vyplývajúce práva žalobcu nie sú premlčané s poukazom na ust. § 131a, §131b, 131d Hospodárskeho zák. a § 397 OBZ a to z nasledujúcich dôvodov, ktoré žalobca podrobne rozobral už v podaní zo dňa 1.10.2003 a v dovolaní zo dňa 31.1.2005 a ktorých sa v plnom rozsahu pridržiava.

Taktiež posúdenie otázky, či predmetný záznam, spĺňa náležitosti uznania záväzku nemá žiaden vplyv na posúdenie otázky, či je nárok žalobcu premlčaný. Preto žalobcovi nie je zrejmé, prečo sa touto irelevantnou otázkou odvolací súd zaoberal a prečo ju považoval za „problematickú“.

Bez ohľadu na uvedené skutočnosti má žalobca za to, že záznam z rokovania zo dňa 12.9.1996 spĺňa náležitosti uznania dlhu. V zmysle ustanovenia § 323 OBZ, ak niekto písomne uzná svoj určitý záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania. V zázname z rokovania zo dňa 12.9.1996 je presne špecifikovaná výška záväzku žalovaného voči právnomu predchodcovi žalobcu. Uznávací prejav je jasný a zrozumiteľný a je vyjadrený slovným spojením „uznáva záväzok v plnej výške“. Zároveň je

záznam z rokovania podpísaný predsedom družstva Ing. M. B., ktorý bol ako predseda predstavenstva oprávnený za družstvo. konať a podpisovať samostatne.

S poukazom na uvedené skutočnosti, najmä na skutočnosť, že odvolací súd nerešpektoval právny názor dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci a zároveň vec po právnej stránke posúdil nesprávne s poukazom na ustanovenie § 243b ods.2 Občianskeho súdneho poriadku navrhuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť

Žalovaný sa nevyjadril k podanému dovolaniu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania (240 ods.1 O. s .p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (243a ods.1 O. s. p) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné v zmysle § 238 ods.1 O. s. p. a opodstatnené.

V predmetnej veci Najvyšší súd SR ako súd dovolací unesením sp. zn. 1ObdoV/28/2005 zo dňa 30. mája 2007 zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odvolací súd v novom konaní vychádzal pri právnom posúdení veci v rozpore s vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu, napriek tomu ,že v zmysle § 243d ods. 1 O. s. p. je pre neho záväzný a opätovne vec nesprávne právne posúdil a rozsudok prvého stupňa zo dňa 13.05.2003 č.k. 17 Cb 10/97-361 zmenil a žalobu zamietol.

Ako vyplýva z obsahu spisu ako aj z odôvodnenia dovolacieho súdu je nesporné ,že žalobca a žalovaný resp. ich právni predchodcovia (právne nástupníctvo bolo preukázané) uzavreli úverové zmluvy označené ako čiastkové úvery v znení dodatkov a to dňa 18.11.1996 –vo výške 1. 684 000 Kčs, 18.11.1996– vo výške 1 996 000 Kčs, 23.06.1988 –vo výške 560 000 Kčs, 30.06.1988– vo výške 800 000 Kčs, 26.08.1987– vo výške 500 000 Kčs, 22.12.1988– vo výške 468 000 Kčs a úverové zmluvy č. 3/91 zo dňa 3.7. 1991 vo výške 4. 000 000 Sk, č. 3/95 zo dňa 28.09.1995– vo výške 25 000 000 Sk.

Úverové zmluvy uzavreté v roku 1986 až 1988, 1991 a nároky z nich vyplývajúce ako aj lehoty pre uplatnenie práv je potrebné v zmysle § 763 ods. 1,2 OBZ posudzovať podľa Hospodárskeho zákonníka. Predmetné zmluvy boli uzavreté v zmysle zásad stanovených v § 382 zákona č. 109/64 Zb. a § 382 a novely č. 98/1988Zb. Zmluvné strany si dohodli výšku úveru, účel na ktorý budú finančné prostriedky použité, spôsob jeho čerpania, zročnosť úveru, výšku jednotlivých splátok a úrokovú sadzbu za nedodržanie zmluvných úverových podmienok. Taktiež nie je sporné, že peňažné prostriedky boli poskytnuté na úverový účet dlžníka.

Úverová zmluva č. 3/95 bola uzavretá za účinnosti Obchodného zákonníka, a preto tento právny vzťah a práva z neho vzniknuté sa spravujú týmto zákonom.

Predmetnou zmluvou bol dlžníkovi poskytnutý krátkodobý úver na krytie obežných prostriedkov vo výške 25 000 000 Sk, na základe jeho žiadosti zo dňa 21.9.1995(čl. I. bod1.). Zmluvné strany si v článku II. bod 2.dohodli podmienky čerpania úveru tak, že poskytnutým úverom bude splatený krátkodobý úver úverovej zmluvy č. 2/95 zo dňa 30.6.1995.

Odvolací súd zamietol žalobu v celom rozsahu s poukazom na to, že zákon nepozná takú právnu úpravu, ktorá by umožňovala splatiť úver v tom istom peňažnom ústave novou úverovou zmluvou tzv. „reúver“, pretože veriteľ reálne neposkytol finančné prostriedky a dlžník ich nedostal do dispozície, čo je základnou podmienkou úverovej zmluvy. Odvolací súd zamietol žalobu však v celom rozsahu aj keď ostatnými úverovými zmluvami nepochybne peňažné prostriedky dlžníkovi boli poskytnuté.

Na vznik záväzkového vzťahu z úverovej zmluvy č. 3/95 uzavretej v zmysle § 497 a nasl. OBZ sa nevyžaduje reálne čerpanie úveru dlžníkom. Naplnenie úverového vzťahu nie je podmienené priamym plnením dlžníkovi v hotovosti alebo bezhotovostným plnením na jeho účet v peňažnom ústave, ale poskytnutie peňažných prostriedkov môže mať aj formu plnenia záväzkov dlžníka priamo jeho veriteľovi hotovostným lebo bezhotovostným stykom. To znamená, že poskytnutie tzv. „reúveru“ neodporuje konsenzuálnemu charakteru tohto zmluvného typu, čo bolo vyslovené aj dovolacím súdom v zrušujúcom rozhodnutí.

Takéto poskytovanie úveru peňažným ústavom bolo v súlade s opatrením Národnej banky Slovenska zo dňa 3.marca 1995 č. 71/1995 Z. z (§ 16) , kde sa pre účely kategorizácie pohľadávok a podsúvahových záväzkov sa rozlišujú aj pohľadávky, ktoré vznikli banke poskytnutím jedného alebo viacerých úverov dlžníkovi na uspokojenie iných, už skôr vzniknutých pohľadávok

Žalobca vo svojich podaniach zo dňa 1.10.2000, z 31.1.2005 a zo dňa 24. 6. 2008 (čl.378, 409,474,) podrobne špecifikoval svoj uplatnený nárok, hlavne spôsob poskytnutia úverov, výšku nesplatených úverov ich splatnosť a zaujal stanovisko k vznesenej námietke premlčania uplatneného práva a plynutia lehoty s poukazom na ustanovenia Obchodného zákonníka a Hospodárskeho zákonníka.

Odvolací súd v dôsledku odchylenia sa od právneho názoru dovolacieho súdu (243d ods.1O s .p.) a nesprávneho právneho posúdenia veci (241 ods. 2 pís. c O. s. p). sa náležite nevysporiadal ani s otázkou premlčania a posúdenia opodstatnenosti uplatneného práva v zmysle predložených podaní žalobcu.

Najvyšší súd Slovenskej. republiky ako súd dovolací na základe uvedených skutočností dovolaním napadnutý rozsudok podľa ust. 243b ods. 2 veta prvá O. s . p. opätovne zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, je záväzný s poukazom na ust. 243d ods.1 O. s. p.

V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave. 31. marca 2010

JUDr. Alena Priecelová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: H.